

Тема: Координати вектора. Операції над векторами, які задано координатами.

Мета: Пригадати як раніше знаходили координати вектора за координатами його початку і кінця; як знаходили модуль вектора за координатами його початку і кінця, а також за даними координатами вектора; як додавали і віднімали вектори, що задані координатами; як множили вектор заданий координатами на число; пригадати ознаку колінеарності векторів, заданих координатами та розширити всі ці поняття про вектор у стереометрії.

Хід уроку

I. Організаційний етап

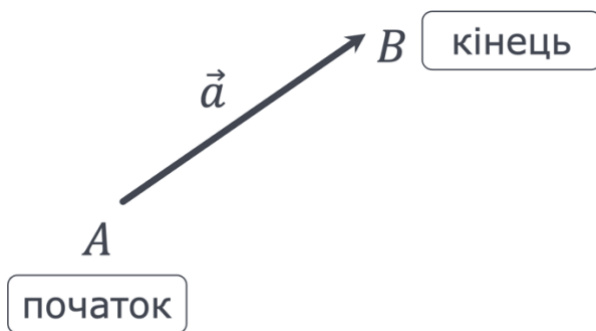
- Привітання
- Перевірка присутніх на уроці
- Налаштування на роботу

I. Актуалізація опорних знань

II. Вивчення нового матеріалу

// Координати вектора

- Пригадайте, як ви знаходили координати вектора на площині?
(Учні висловлюють власну думку)

Координатами вектора $\overrightarrow{AB}$ з початком $A(x_1; y_1; z_1)$ і кінцем $B(x_2; y_2; z_2)$ називають числа $x = x_2 - x_1$, $y = y_2 - y_1$ і $z = z_2 - z_1$

$\overrightarrow{AB}(x; y; z); \vec{a}(x; y; z)$

Вектор $\overrightarrow{AB}$ з координатами x, y і z

У рівних векторів відповідні координати рівні і навпаки.

Приклад 1

Знайдіть координати $\overrightarrow{AB}$, якщо $A(7; 3; 24)$, $B(5; 0; 8)$

Розв'язання:

$$x = 5 - 7 = -2; y = 0 - 3 = -3; z = 8 - 24 = -16$$

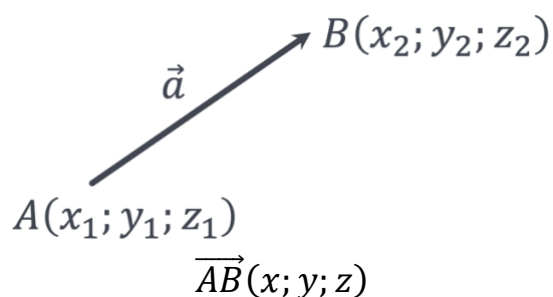
$$\overrightarrow{AB}(-2; -3; -16)$$

Відповідь: $\overrightarrow{AB}(-2; -3; -16)$

// Модуль (довжина) вектора

- Пригадайте, як ви знаходили модуль вектора на площині?

(Учні висловлюють власну думку)

За координатами кінців вектора:

$$|\vec{AB}| = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2 + (z_2 - z_1)^2}$$

За координатами вектора:

$$|\vec{AB}| = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$$

Приклад 2

Знайдіть довжину вектора $\vec{AB}(2; 1; 3)$

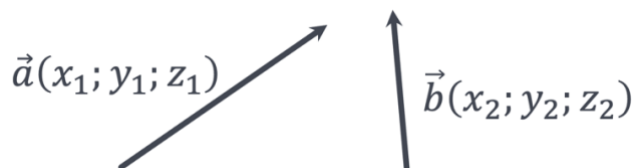
Розв'язання:

$$|\vec{AB}| = \sqrt{2^2 + 1^2 + 3^2} = \sqrt{14}$$

Відповідь: $|\vec{AB}| = \sqrt{14}$

// Дії над векторами

- Пригадайте, як ви додавали і віднімали вектори, задані координатами? Як множили вектор, заданий координатами, на число?

Сума векторів $\vec{a} + \vec{b}$:

$$\vec{a} + \vec{b} = \vec{c}(x_1 + x_2; y_1 + y_2; z_1 + z_2)$$

Різниця векторів $\vec{a} - \vec{b}$:

$$\vec{a} - \vec{b} = \vec{c}(x_1 - x_2; y_1 - y_2; z_1 - z_2)$$

Добуток вектора $\vec{a}$ на число λ :

$$\lambda \vec{a} = \vec{c}(\lambda x_1; \lambda y_1; \lambda z_1)$$

Приклад 3.1

Знайдіть суму векторів $\vec{a}(0; 7; 4)$ і $\vec{b}(2; 5; 3)$

Розв'язання:

$$\begin{aligned} x &= 0 + 2 = 2; y = 7 + 5 = 12; z \\ &= 4 + 3 = 7 \end{aligned}$$

Відповідь: $\vec{m}(2; 12; 7)$

Приклад 3.2

Знайдіть координати вектора $2\vec{m}$

Розв'язання:

$$2 \cdot \vec{m} = 2\vec{m}(4; 24; 14)$$

Відповідь: $2\vec{m}(4; 24; 14)$

// Ознака колінеарності векторів

- Пригадайте, як ви раніше визначали за координатами векторів колінеарні дані вектори чи ні?

Як дізнатись, чи колінеарні дані вектори?

$$\vec{a}(x_1; y_1; z_1) \qquad \vec{b}(x_2; y_2; z_2)$$

Координати колінеарних векторів пропорційні, тому:

$$1) \quad \frac{x_1}{x_2} = \frac{y_1}{y_2} = \frac{z_1}{z_2} = \lambda \rightarrow \vec{a} \text{ і } \vec{b} \text{ колінеарні}$$

$$\vec{b} = \lambda \vec{a}$$

$$2) \quad \text{Одна й та сама координата дорівнює нулю, а інші пропорційні} \\ \rightarrow \vec{a} \text{ і } \vec{b} \text{ колінеарні}$$

$$\lambda > 0 \rightarrow \vec{a} \uparrow \uparrow \vec{b}$$

$$\lambda < 0 \rightarrow \vec{a} \uparrow \downarrow \vec{b}$$

Приклад 4

Чи колінеарні вектори $\vec{m}(2; -10; 8)$ і $\vec{n}(-1; 5; -4)$

$$\frac{2}{-1} = \frac{-10}{5} = \frac{8}{-4} = -2 \rightarrow \vec{m} \uparrow \downarrow \vec{n}$$

Відповідь: $\vec{m} \uparrow \downarrow \vec{n}$

III. Розв'язування завдань

№1

Знайдіть суму і різницю векторів $3\vec{a}$ і $\frac{1}{2}\vec{b}$, якщо:

$$1) \quad \vec{a}(1; 0; 7); \vec{b}(4; 10; 18)$$

$$2) \quad \vec{a}(0; 0; 2); \vec{b}(2; 0; 8)$$

Розв'язання:

$$1) \quad 3 \cdot \vec{a} = 3\vec{a}(3; 0; 21); \frac{1}{2} \cdot \vec{b} = \frac{1}{2}\vec{b}(2; 5; 9)$$

$$3\vec{a}(3; 0; 21) - \frac{1}{2}\vec{b}(2; 5; 9) = \vec{c}(1; -5; 12)$$

$$3\vec{a}(3; 0; 21) + \frac{1}{2}\vec{b}(2; 5; 9) = \vec{d}(5; 5; 30)$$

$$2) \quad 3 \cdot \vec{a} = 3\vec{a}(0; 0; 6); \frac{1}{2} \cdot \vec{b} = \frac{1}{2}\vec{b}(1; 0; 4)$$

$$3\vec{a}(0; 0; 6) - \frac{1}{2}\vec{b}(1; 0; 4) = \vec{m}(-1; 0; 2)$$

$$3\vec{a}(0; 0; 6) + \frac{1}{2}\vec{b}(1; 0; 4) = \vec{n}(1; 0; 10)$$

$$\sqrt{a^2 - 4a + 4 + a^2 - 6a + 9 + a^2 - 12a + 36} = \sqrt{42}$$

$$3a^2 - 22a + 49 = 42$$

$$3a^2 - 22a + 7 = 0$$

$$D = 484 - 84 = 400 = 20^2$$

$$a_{1,2} = \frac{22 \pm 20}{6} = \left[\begin{array}{l} 7 \\ 2 \\ 6 \end{array} \right] = \frac{1}{3}$$

IV. Підсумок уроку

- Поясніть, як знайти координати вектора, якщо відомі координати його початку і кінця?
- Поясніть, як можна знайти модуль вектора?
- Поясніть, як додати (відняти) два вектори, якщо відомі координати їх початків і кінців?
- Поясніть, як помножити вектор, який задано координатами, на число?
- Поясніть, як знаючи координати двох векторів, з'ясувати – колінеарні дані вектори чи ні?

V. Домашнє завдання

Опрацювати § 13

Виконати №13.2; 13.8; 13.12; 13.18; 13.24

О.С. Істер
(2018)

Опрацювати §6, п. п. 40-41

Виконати № 40.6; 40.8; 40.16; 41.5; 41.10

А.Г. Мерзляк
(2018)